

Ongelooflijk bang voor populisme

De taal leren is geen wondermiddel voor integratie, waarschuwt Balie-directeur Anil Ramdas: „Mohammed B. sprak de taal prima en slachtte toch Theo van Gogh af.” Het gaat erom wat je met die taal doet: discussiëren, uitdagen, maar zonder de ijdelheid van een Ayaan Hirsi Ali, zegt Ramdas. Terugkijkend op een bewogen jaar vol discussie en geweld: „Nederland schreeuwt om debat. Hadden we Rob Oudkerk nog maar.”

Drie grote issues hebben afgelopen jaar de sfeer in De Balie bepaald. Ten eerste de commotie rond grafisch kunstenaar Martijn Engelbregt, die een formulier had ontworpen en verspreid waarmee burgers zogenaamd werden opgeroepen om illegalen aan te geven. Ongelooflijk wat dat heeft losgemaakt. Dan de val van Rob Oudkerk, wat mij persoonlijk veel heeft gedaan, en natuurlijk de moord op Theo van Gogh.

Anil Ramdas (1958) is directeur van theater De Balie aan het Kleine Gartmanplantsoen. Geen maatschappelijk thema of De Balie besteedt er aandacht aan, met theater, film, debat. Niet zelden jaagt discussiecentrum De Balie zelf het debat aan, zoals met het project van Martijn Engelbregt. Amsterdammers die zijn 'kunstwerk' in de brievenbuskregen, schrokken zich een jaar geleden wezenloos van het verzoek om illegalen aan te geven.

„Maakte veel los, leidde tot heftige discussie over wat wel en wat niet kan en dat is precies waar we voor staan.”

Ramdas is behalve Balie-directeur ook columnist (NRC), essayist, tv-maker en 'erkend' intellectueel, die bovendien van zijn afkomst en loyaliteit aan de multiculturele samenleving nooit een geheim maakt. Theo van Gogh beschimpte hem als 'beroepsallochtoon' en schold hem uit voor 'de meest pittorische NSB'er van de eeuwwisseling'. Ramdas haalt er zijn schouders over op.

„Nee, ik was geen vriend van Theo van Gogh. Of ik me ongemakkelijk voelde na die moord? Waarom? Die moord is zo beestachtig, zo absurd.”

Na Fortuyn heette het 'de kogel kwam van links', na Theo wordt iedereen die warme gevoelens jegens de multiculturele samenleving koestert nagewezen.

„Moet ik me dan verant-

woordelijk gaan voelen voor de moord op Van Gogh? Wat een onzinnige redenering.”

Voelt u zich niet geroepen om de bal eens terug te kaatsen en rechts verantwoordelijk te houden voor de huidige chaos en polarisatie?

„Links en rechts zijn veranderde termen. Aad Kosto van de PvdA is met het strenge asielbeleid begonnen, niet mevrouw Verdonk. Ik bedoel maar. Het gaat nu tussen populist en integere politici. Beiden vind je zowel bij rechts als bij links. Ik ben ongelooflijk bang voor populisme. Je moet niet alles aan het volk willen overlaten; het volk kan heel onbetrouwbaar zijn als het om beschaving gaat. Het volk heeft aan heksenverbranding gedaan, en zou de doodstraf weer invoeren.”

„Nee, ik heb die aanslag niet zien aankomen. Tijdens de meest heftige debatten hier in huis nooit geroken dat zo iets in de lucht zat. Zo ongelooflijk niet te rijmen met wat ik hier afgelopen jaar heb meegemaakt! Noem het naïef maar ik had nooit gedacht dat verbale agressie zich zo in fysieke agressie zou vertalen. Is dat intellectuele ijdelheid? Nee, de naïviteit van iemand die het straatgevecht niet kent.”

U was op de Dam om tegen de moord te demonstreren en liep daar zelf klappen op.

„Niks heldhaftigs. Een klap is van een andere orde dan te worden afgeslacht. Onvergelijkbaar. Daarom praat ik er weinig over. Ik wilde daar trouwens helemaal niet zijn. Maar we hadden die middag een groep Marokkaanse jongeren die hier in De Balie een persverklaring wilden afleggen. Na afloop stonden we met zo'n dertig jongens in de hal. 'Wat nu', vroegen ze zich af. 'Ga naar de Dam', stelden wij voor. 'Door daar nu te zijn, maak je een punt'. We zijn meegelopen, maar uiteindelijk bleven die jongens achter het paleis staan. Ze durfden de massa

niet in. Ik was nieuwsgierig naar wat Verdonk te zeggen had en liep door. Plotseling zag ik in mijn ooghoek een mij onbekende vent, die me toebeet 'wat doe jij hier!' en me een dreun gaf. Ik ben me rotgeschrokken en weggevlucht.”

Rob Oudkerk

„Zijn val trok ik me persoonlijk aan. De culturele instellingen konden het héél goed met die wethouder vinden. Hij had visie, durfde het debat aan te gaan en wist mensen te bereiken. Een zwaar verlies voor de stad dat Oudkerk weg is. Hoewel ik tien jaar niet meer in de stad woon, voelde ik me als Amsterdammer geraakt.”

Ahmed Aboutaleb, Oudkerks opvolger

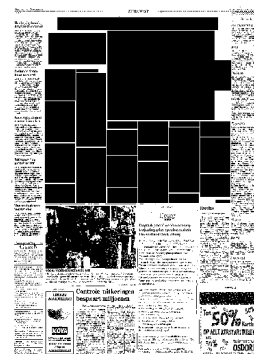
„Moet nog bewijzen dat hij net zo visionair is. Door de moord op Van Gogh heeft hij de pech zich op één aspect van het jongerenbeleid te moeten concentreren: de radicalisering van islamitische jongeren. Aboutaleb doet het uitstekend maar een Oudkerk is hij nog niet. Ik had overigens nooit verwacht dat de propere, ambtelijke Aboutaleb zich zou ontwikkelen.”

En hoe bevalt Hannah Belliot, wethouder Kunstzaken?

„Met haar beleid ben ik het lang niet altijd eens. Te veel aandacht voor *big boys* als het Stedelijk én voor de kleintjes. Middenmoters zoals wij hebben het moeilijk. Ze zou zich veel meer moeten afvragen 'wat wil ik met deze stad, wat zijn mijn idealen?' De Balie is uniek in Amsterdam. Het land schreeuwt om debat. Wij willen ook allochtone jongeren bereiken, ook als het om de islam gaat, maar dan op een evenwichtiger manier dan Ayaan Hirsi Ali.”

Want die bereikt ze niet?

„Ze is te ver vooruit. Ik heb me gestoord aan de manier waarop ze Submission aankondigde en haar ijdel genoemd. IJdelheid moet je

verdienen.”

Is De Balie niet ook een beetje ijdel, elitair op z'n minst?

„We halen óók de elites van morgen binnen, bijvoorbeeld rapper Ali B., om maar wat te noemen. En we hebben het met jonge moslima's over de positie van de vrouw in de islam, zoals in de Gesluierde Monologen. Kom in februari maar, als De Balie tot de eerste vrouwenmoskee ter wereld is omgebouwd, compleet met minaret, koepels en kalligrafie op de gevel. De vrouwen zitten voorin en de mannen achterin en een vrouw gaat voor in het gebed. Reken maar dat de moskee heisa veroorzaakt, maar we doen het met respect voor de Koran, zonder te beleiden zoals Hirsi Ali.”

Waarom valt iedereen zo over haar heen, in plaats van over de felle intolerantie waar zij tegenaan loopt. Moeten intellectuelen niet in bescherming worden genomen?

„Hirsi Ali een intellectueel? Kom nou, ze is een politica. Zelfs Paul Scheffer vind ik geen intellectueel, eerder een ambtenaar. Maar als je meent dat Nederland aan anti-intellectualisme lijdt, heb je gelijk. We zouden intellectueler moeten worden.”

„Als een gekleurde Amerikaan thuiskomt en zijn Amerikaanse paspoort aan de douane laat zien, zegt die 'welcome home, sir'. Huidskleur doet er dan even niet toe. Het wordt hoog tijd dat we hier ook wat kosmopolitisch gaan denken. En dan kun je evengoed, of juist trots zijn op je eigen land. Geldt ook voor de migrant. Verdonk denkt dat je er bent door migranten de taal te laten leren, maar dat heeft ze mis, dat is lang niet genoeg. Mohammed B. spreekt uitstekend Nederlands.”

Hebben Marokkanen in West iets aan uw kosmopolitische intellectualisme?

„Onderschat die jongeren niet. Luister naar hun muziek, merk dat ze hun invloeden overal vandaan halen, behalve uit de Maghreb. Maar daarnaast wil ik dat ze ook een keuze voor Nederland maken, dat ze hun migratie voltooien.”

Als consument zijn ze al volledig geïntegreerd.

„Precies, nu nog als mens. Ik heb een idee. Laat Nederland een stuk woestijn in Syrië kopen, en daar jongeren naartoe sturen die te veel last hebben van 'lange afstandsidentificatie'. Ik bedoel dat makkelijke jezelf identificeren met zielige Palestijnen, terwijl je lekker hier zit met je mobieltje en je internet. Laat dat soort een tijdje in Syrië wonen, kijken hoe lang het duurt voordat ze

smeken of ze alsjeblieft weer terug mogen.”

Bent u nog Amsterdammer?

„Mijn vader wilde dat ik in Leiden bleef, niet naar de stad ging. Dus ben ik sociale geografie gaan studeren. Dat hadden ze in Leiden niet, wel in Amsterdam. Ik heb hier tot tien jaar geleden gewoond, ben vanwege de kinderen naar buiten gegaan, maar zou liefst zo weer terugkeren.”

Joop Lahaise

**Anil Ramdas:
'De Balie is
elitair maar
we kijken
ook vooruit,
proberen de
elites van
morgen bin-
nen te halen,
zoals rapper
Ali B.'**

*Bram de Hollander
Fotografie*